

FOMENT

DIARI NACIONALISTA REPUBLICÀ

Any XIV

REUS, DIVENDRES 23 DE MAIG DE 1919

Núm. 57

REUS - CONCERT

MUSIC - HALL DE PRIMER ORDRE

PRÓXIMA OBERTURA

EL MOMENT POLÍTIC

Un altre aspecte de la gran farsa

Ara la premsa ens assabenta de que el duc de Bivona s'ha separat del partit demòcrata, iniciant així, la separació dels aristòcrates de les agrupacions lliberals dinàstiques.

L'element militar afiliat a les dites colles, també ha començat un moviment de retirada.

La farsa, doncs, va prenent tots els caràcters d'una tragedia, que promet desenrotllar-se en més episodis dels que estaven anunciats.

Aquestes separacions i retirades s'imputen a la disconformitat dels aludits amb els acords de les esquerres. Declarar faccioses les futures Corts—diuen—, significa una desautorització al rei. I sembla que ells, més que per propi convenciment, estimulats per indicacions «tan corteses como inaplazables», han hagut de fer ostensible llur

disconformitat causant baixa en les files de les agrupacions monàrquiques rebeques.

Heu's aquí un altre fet, tan pintoresc i simptomàtic com vulgari, però que tampoc sabem veure tingui la transcendència que se li vol donar. És que no veiem a cada pas separacions i adhoc canvis de política, sobre tot de gent afiliada a partits que no disfruten del consabut «cocido»? Se'ns dirà que això, en lo que es refereix als elements no civils, prova una vegada més que el «brazo secular» exerceix un poder decisiu en la política espanyola. Es cert. Però també és cert, i pitjor per al règim si no ho fos, que ni a Romanones, ni a l'Alba, ni a García Prieto els hi faltará, quan els cridin a formar Govern, qui s'encarregui d'aquelles carteres que, a excepció d'En La Cierva, sembla que a Espanya no poden desempenyar homes civils.

I per lo que respecta als aristòcrates que abandonen els partits lliberals, quin conflicte poden crear a llurs caps en la tasca de governar, aquí on, per a ésser Go-

vern, no es necessita ni sisquera tenir opinió?

Per aquesta banda, doncs, els caps monàrquics de la «rebelió» res tenen que temer. Aquest episodi no pot ni deu influir en que el desenllaç de la farsa esquerrana sigui més o menys tràgic, ni més o menys còmic.

Repeti-m'ho. La farsa terminarà quan sigui hora. I no creiem, certament, presenciar escenes que arribin a emocionar-nos. Encara no han celebrat les esquerres, després del seu famós document, cap acte que indiqui la seva decisió de cercar apoi en la opinió pública per a ulteriors esdeveniments. Lo qual significa, o que no creuen en l'opinió, pecat que imputen a l'actual Govern, o que saben que aquí no ha de passar res...

FRANCESC ARNAL

Tinguin en compte nostres lectors que aquest nombre de FOMENT ha passat per la censura.

Polítiques

Manifest d'En Pi i Sunyer

Nostre excelent amic l'ex-diputat nacionalista, republicà don August Pi i Suñer ha publicat el següent manifest als electors del districte de Figueres:

«Altra vegada se us crida als comicis per que expresseu la vostra voluntat. Ha passat poc temps des de la darrera elecció, i van a constituir-se unes noves Corts seguint els mètodes de sempre; mes amb la desventaja encara de la coacció, de l'anormalitat de la nostra vida civil.

Poc deu esperar-se d'un Parlament que portará tan greu vici de origen. Dels dos problemes que fonamentalment, com a homes i com a catalans ens interessan—el social i el nacionalista—cap ha de rebre'n solució. Tindrà aqueix Parlament una vida curta i esteril!

Sabeu bé com era desig meu abstenir-me, pensant que altres formes de la meua activitat podien ser més eficaces. Haveu cregut, correligionaris i amics, aquesta opinió equivocada i jo no podia incorre en la responsabilitat d'una deserció.

Accepto, doncs, el lloc d'honor i vull palesar el meu agraïment per la confiança renovellada. Ocuparé aquest lloc portant-hi, com fins ara, la millor de la meua voluntat i l'amor a la nostra terra. Les idees i els sentiments de l'Empordà trovarán ressó, en les meves idees i en els meus sentiments, perquè son els mateixos, i segons unes i altres em mourá, en la futura actuació, el sentit de la democràcia; de la democràcia veritable, flor de la civilització, lliberal, generosa i creadora!

No he de fer avui professió de catalanitat. Nacionalistes som i en serém sempre per afeció i per convicció, que reforça avui l'espectacle del món. Més que compa-

tibles, es suposen mutuament la solidarització internacional amb les organitzacions particulars nacionals. Ens ho ensenya la vida i ens ho ensenya ara amb la lliçó més crudel que hagi viscut mai la humanitat. L'equilibri després de la guerra té una fórmula sola; la constitució de les nacionalitats naturals formant la universal federació. Torna a l'actualitat el nostre classic programa! Aquell programa que nosaltres, empordanesos, havem conservat intacte a desgrat de facils oportunistes.

M'ocuparé, en ésser el·legit, dels vostres interesos materials. La gestió passada crec que us en donará garantia.

I ara deixeu que acabi remerciant-vos de la benvolensa que amb mí tingueu durant el manament vostre. Us demano avui que'm digueu amb els vostres vots si vaig o no satisfer les aspiracions de l'Empordà i si va ser prou sortosa l'actuació meua que respongués als vostres desitjos.

— Accepteu tots la meua salutació.
20 Maig 1919.—August Pi i Suñer.»

Els socialistes barcelonins

L'Agrupació Socialista barcelonina ha acordat presentar candidats a diputats a Corts als senyors Serra Moret i Fabra Ribas.

Els socialistes barcelonins sols lluitarán, doncs, per les minories.

La censura i les eleccions

En el ministeri de la Governació han facilitat la següent real ordre circular:

«Com aclaració de lo disposat en la real ordre circular, fetxa 19 de l'actual, i a fi d'evitar tot entorpiement que pugui oposar-se a la publicació d'escrits, proclames i discursos de propaganda electoral, sa majestat el rei s'ha servit disposar:

1.º Que dits escrits, proclames i discursos, sigui el que sigui el

seu contingut, poden publicar-se i circular sense sotmetre's a la censura; i

2.ºn En el cas de que l'examen posterior dels mencionats discursos, escrits i proclames, suggerís la sospita fundada de que poguessin constituir materia delictiva se limiti l'acció governativa a enviar els antecedents oportuns al fiscal per a la incoació del procediment judicial corresponent.»

Secció Oficial

Recaudació de Contribucions

EDICTE DE 2.ª COBRANÇA
Don Josep Capdevila Gómez, Recaudador de Contribucions de la Zona de Reus,

Faig saber: Que terminat el període voluntari de la cobrança ordinaria de contribucions d'aquest terme municipal, corresponent al segon trimestre de l'any actual, els contribuents que no haguessin satisfet ses quotes en els dies que he permanescut en aquesta població, podran verificar-ho, sense cap recàrrec durant els dies 26, 27, 28, 30 i 31 d'aquest mes, i hores de 8 a 12 i de 16 a 18, en el local on fins establerta la meua oficina, situat en aquesta ciutat, carrer de Santa Agna, núm. 24, de conformitat a lo disposat en l'art. 36 de l'Instrució de 26 d'abril de 1900.

Transcorregut aquest segon plaç sense efectuar el pago, incurrirán en el recàrrec del 5 per 100 del primer grau d'apremi.

I ho faig public per a coneixement dels interessats.

Reus 21 de Maig de 1919.—L'agent, J. Capdevila.

Publiqui's i fixi's aquest edicte en les Cases Consistorials i llocs de costum d'aquesta localitat.—L'alcalde.

Alcaldia Constitucional de Reus

En compliment a lo disposat en l'article 68 de la Llei Municipal aquesta Alcaldia fa saber que ha sigut convocat l'Excm. Ajuntament a sessió extraordinaria per al dissabte pròxim dia 24 de l'actual a les vintuna hores, al objecte de procedir al sorteig de 27 Vocals associats que han de formar part de la Junta Municipal en el corrent any econòmic.

Reus 23 de Maig de 1919.—L'Alcalde, J. Simó.

Escola Municipal d'Aprenentís i de Comerç de Reus ANUNCI

Els alumnes d'aquesta Escola que desitgin obtenir qualificació de les assignatures que han estudiat durant el present curs, deurán sol·licitar-ho del Sr. Director fins el dia 31 del present mes, amb els impresos que a aquest efecte se'ls hi facilitarà en Secretaria.—D'ordre del Sr. Director se posa en coneixement dels interessats.

Reus 22 de Maig de 1919.—El Secretari, Ramón Pons.

REGISTRE CIVIL

Inscripcions del dia 22 de Març

NAIXEMENTS

Lluís Gómez Torrent.—Isidro Roig Colom.—Janmé Galtés Bordas.—Josep Torroja Comas.

DEFUNCIONS

Josep Roig Vellalvi, 81 anys, Hospital Civil.

MATRIMONIS

Miguel Vernet Llaurodo, amb Guadalupe Domenech Corts.—Antoni Cañellas Gran amb Teresa Fabregat Oriol.

Societat de Mestres Sastres «La Unión»

Aquesta Societat, vistes les actuals circumstàncies i amb motiu de les noves bases de treball dels seus obrers, recomana al públic procuri fer sos encàrrecs amb la major anticipació possible a l'efecte de no demorar i fer puntualment entrega de les confeccions demanades.

Reus 17 de maig de 1919.

Informació

Foment Republicà Nacionalista

Comité d'Acció Política

Per virtut de l'acord pres en reunió general, el Comité d'Acció Política en vista que no ha pogut presentar candidat propi per a diputat a Corts en la propera lluita electoral, ha acordat prestar el seu apoi al candidat nacionalista don

Anton Albafull Vidal

afí a la política que venim defensant.

Creient que tots els nostres amics i, en general, tots els aimants de l'autonomia de Catalunya, veurán amb satisfacció el nostre acord, els hi demanem la seva cooperació més decidida per a contribuir al triomf d'aquest candidat.

An aquest objecte, han quedat obertes a la sala d'actes de nostra entitat les oficines electorals.

Reus 21 de maig de 1919.—Pel C. d'A. P., el secretari, Esteve Massagué.

Aquesta nit, a les deu, l'Ajuntament celebrarà la sessió ordinària que correspon a la present setmana.

Les pròximes festes de Pasqua actuarà en el Teatre Fortuny una companyia de sarçuela i òpera espanyola, de la que formen part els celebrats artistes senyores Jorge i Betoré i el Sr. Parera, donant a conèixer en aquesta ciutat les noves obres «El vals de los pájaros», «Los calabreses» i altres.

L'alcalde ha publicat un bándol fent assaber que de conformitat amb lo acordat per aquest Ajuntament, els vehicles automòvils deurán discórrer en els carrers estrets de la població a una velocitat de 8 kilòmetres per hora, quina podrán allargar fins a 12 kilòmetres per hora en els carrers amples, en els quals des de les 10 de la nit a les 6 del matí, hi podrán circular a una velocitat de 16 kilòmetres per hora, tenint-se en compte que les expresades velocitats se consideren sempre com a màximes.

MERITORI. Es necessita a casa d'un representant. Informes en aquesta impremta.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha rebut dels socis individuals En Pau Grierà i Cruz i En Ramón Puncernau, i dels socis col·lectius «Ateneu Democràcia del Disiricte VII» i «Centre Nacionalista Català», tots de Barcelona, donatius en metàl·lic, per a contribuir a les despeses ocasionades pel VII Concurs Nacional d'Historia de Catalunya que ha de celebrar-se a Tarragona per Pasqua Granada.

La Direcció general d'Obres públiques ha remès 5.000 pessetes a la Jefatura d'aquesta província, per a obres de millora i conservació, i 3.000 pessetes per a reparació de camins.

FORTO GERMANES

Participen a la seva distingida clientela i al públic en general, haver traslladat son taller de sombreros del carrer Major, 19, rebent a la de la Mar, 8, principal. Al mateix temps anuncien que el dia 12 del corrent tindran exposades les darreres novetats en sombreros per a senyores i noies.

El ministre d'Abasteixements, atenent les peticions formulades per diverses entitats, ha dictat una real ordre disposant que sols necessitarán en lo successiu guies per a circular per dintre d'Espanya

l'oli, arroc, blat i ses farines, essent, per tant, llinre la circulació dels restants articles de consum dintre del país.

A conseqüència de la disposició citada han de desaparèixer certes trabes, que són innecessaries per a algunes substàncies alimentícies i primeres matèries, quins preus se presenten ja en baixa.

«Lectura Popular» d'aquesta setmana publica uns quants discursos del malaguanyat jurista En Joan Permanyer.

Eviteu la CASPA i tindreu molt de cabell. Ho lograreu amb

LOCIO EBER

Roca i Ribes Farmacia Serra

Diuen de Saragossa que a conseqüència de les últimes gelades han quedat en la major misèria els pobles d'Algentis i Carenas, puix les vinyes quedaren totalment arrasades.

Les autoritats d'aquests pobles s'han dirigit al Govern civil per a sol·licitar, per mediació d'aquest socors dels poders públics.

La situació dels obrers del camp és anguniosa, puix els propietaris no volen pagar jornals.

Durant el dia d'ahir caigueren alguns ruixats. A la nit següent el temps amenaçant pluja.

Ganga Es ven una bomba espiral amb el corresponent motor elèctric d'un cavall, i demés accessoris. Es cedirà a bon preu. Per a més informes, Electricista Freixa, carrer Santa Agna, núm. 19.-Reus.

Del soci corresponsal en aquesta ciutat del «Reial Automóvil Club de Catalunya», nostre distingit amic D. Francisco J. Pellicer Montaner, hem rebut un artístic cartell anunciador de la gran cursa «Volta de Catalunya» que tindrà lloc els dies 6, 7, 8 i 9 de Juny.

HISTORIA POPULAR DE CATALUNYA

Constarà de 20 quaderns. Cada quadern un ral. Apareixerà un quadern setmanal.

Acaba de sortir el segon.

Pot adquirir-se a la llibreria de nostre amic Marcial Badia, arraval baix de Jesús, 6, i als centres de subscripcions.

S'ha dirigit una circular als governadors civils donant-los instruccions apremiants per a que exigeixin als alcaldes, si no ho haguessin fet ja, la remissió de les declaracions jurades sobre abastiments i primeres matèries en el plaç de vintiquatre hores, de vent procedir amb la major energia en la correcció dels qui siguin morosos en el compliment de tan important servei.

A la vegada s'ordena a dites autoritats que vagin enviant segons coneguin els datos parcials que rebien, sense oblidar que en el terme de deu dies deurán remetre les estadístiques completes de blat en cada provincia, expressant les necessitats locals a racció de 350 grams per cada habitant i dia fins a la propera collita.

Per últim, se disposa en la referida circular que els inspectors delegats de abastiments surtin immediatament en direcció a aquelles localitats que no haguessin presentat declaracions jurades d'existències o a comprovar la exactitud de les remeses, començant per la de major producció del referit grup o per aquelles altres ont se presum que existeixi guardada major quantitat de dit cereal.

Avui fa deu anys es celebrà a Barcelona el grandios homenatge al gran poeta i dramaturg n'Angel Guimerà.

INDUSTRIALS no compreu cap motor elèctric sens demanar abans pressupost a l'electricista FREIXA, Sta. Agna, 19.-Reus.

Ha arribat al port de Tarragona el veler «Orsalina», que porta 450 tonelades de sofre per a la Unió de Vinyaters de Catalunya.

F. PRIUS DEMESTRE

Corredor de Comerç col·legiat
Arraval Santa Agna, núm. 57
Pago de tots els cupons venciment primer abril.
Compra-venda de valors.
Canvi de monedes i bitllets estrangeres.

Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana

Editorial Pedagógica
Acaba de sortir: L'«Aritmètica i Geometria» d'En Josep Galí i Fabra, catedràtic de l'Escola de Enginyers, Preu: 2'25 pessetes.

ALTRES PUBLICACIONS
«Cartipás Català», per En Pau Romeva i dibuixos d'En Josep Obiols, serie de 5 exemplars. Preu: 0'75 pessetes.
«Gramàtica Catalana» per En Pompeu Fabra. Preu: 2 pessetes.
«Infants i Flors». llibret de poesies per a infants. Preu: 0'50 ptes.
«Notes biogràfiques i crítiques den Manuel Milá i Fontanals» per J. de Rubió. Preu: 1'50 ptes.
Se venen en les principals llibreries de Catalunya i en les oficines socials (Canuda, 14, pral.)

Interessant

Als propietaris de finques urbanes

Portat a cab pels perits oficials de l'Estat la nova tributació amb que han estat gravades les finques urbanes i essent costós i molest per als propietaris gestionar directament tots els tràmits que hi ha que portar en les Oficines d'Hisenda, Banc d'Espanya i demés Centres, fins a posar-se al corrent abonant les diferències que han resultat entre l'antiga i la nova tributació el CENTRE JURÍDIC ADMINISTRATIU dirigit per P. HUGUET PLANA, establert al carrer de Sant Joan, núm. 7, baixos, s'encarrega del treball fins a la seva total terminació, cobrant honoraris verdaderament módics i responsable de la gestió amb tota classe de garanties.

CONVÉ ALS PROPIETARIS CONSULTAR AMB AQUESTA CASA PER A QUANT ES RELACIONA AMB AQUEST ASSUMPTE.

GRÁFICS CATALANS.